

PENZIJNÍ REFORMA: CESTA TAM A ZASE ZPÁTKY? ROLE FINANČNÍHO SEKTORU V PENZIJNÍCH SYSTÉMECH

Termín: 5. března 2014 od 16h do 18h

Místo: CERGE-EI, Politických vězňů 7, Praha 1

Jaké jsou první zkušenosti s penzijní reformou? Přinesou důchodové fondy více peněz do české ekonomiky nebo budou investovat za hranicemi? Jaký dopad budou mít investice do českých dluhopisů na financování státního dluhu? Jak penzijní fondy zasáhla finanční krize? Kdo spolehlivě zaručí naše důchody – stát nebo trhy? Lze opravdu očekávat zrušení druhého pilíře?

O těchto a dalších otázkách přijdou diskutovat:

Vladimír Bezděk, prezident Asociace penzijních fondů a generální ředitel Penzijní společnosti České pojišťovny; **Jaroslav Vostatek**, profesor Vysoké školy finanční a správní; **Ivan Lesay**, poradce ministra financí Slovenské republiky a vědecký pracovník Ekonomického ústavu SAV; **Jiří Šatava**, výzkumník think-tanku IDEA při CERGE-EI; **Lukáš Kovanda**, ekonom VŠE.

Moderuje: **Jiří Čáslavka**, Glopolis

Z důvodu omezené kapacity sálu **Vás prosíme o registraci do 3. března 2014** na e-mail konference@glopolis.org.

Penzijní systémy se od sebe ve vyspělých zemích výrazně liší v pohledu na roli státu a trhů. Některé země upřednostňují průběžný systém (pay-as-you-go), jiné kombinují průběžný pilíř se soukromými fondy (ať už povinnými nebo nepovinnými) a některé země spoléhají především na osobní zodpovědnost lidí samotných. Vliv na nastavení má tradice, aktuální ekonomická situace, ale především stárnutí obyvatelstva, které vyvolává ve vyspělých zemích debatu, jaký systém je dlouhodobě udržitelný.

Penzijní reformy zaměřené na řešení těchto problémů v posledním desetiletí zvýšily v mnoha zemích úlohu stávajících soukromých systémů nebo do penzijních systémů zavedly nové prvky předem financovaných, soukromě spravovaných penzí. Účelem byla většinou diverzifikace a zlepšení celkové udržitelnosti penzijního zabezpečení.

Finanční krize odhalila zranitelnost systémů krytých fondy, které jsou citlivé na nestálost finančního trhu. Na širokém spektru ztrát, ke kterým došlo, a na schopnosti tyto ztráty následně vstřebat, je vidět, že rozdíly v investičních strategiích penzijních fondů jsou důležité. Tato zkušenost může pomoci vylepšit stávající fondové systémy a najít rovnováhu mezi rizikem, výnosem a dostupností pro ty, kdo si spoří na penzi.

Penzijní systém v České republice má tři pilíře. Prvním pilířem je povinné průběžně financované základní důchodové pojištění. V roce 2013 vstoupila v platnost důchodová reforma, která zavedla nový plně fondový pilíř s částečným dobrovolným vystoupením z prvního pilíře, tato možnost spoření však zatím přilákala jen malý počet účastníků. Zásadní změny doznal i třetí pilíř důchodového systému – penzijní připojištění. Nově zavedené tzv. účastnické fondy již negarantují nezáporné zhodnocení vložených finančních prostředků, což na druhou stranu umožňuje zvolit dynamičtější strategie s nadějí na vyšší výnos za cenu vyššího rizika. Zároveň byla zachována i možnost zůstat v tzv. transformovaných fondech, ve které se přeměnily dřívější penzijní fondy, a požívat i nadále garanci nezáporného výnosu. Dobrovolný charakter druhého pilíře a podobné investiční strategie se třetím pilířem znamenají, že si oba systémy vzájemně konkurují.

Stávající vládní koalice chce znovu otevřít debatu o penzijní reformě. V této souvislosti je nutné připomenout, že samotné zavedení druhého pilíře samo o sobě problémy českého důchodového systému nevyřeší, protože hlavním zdrojem neudržitelného nárůstu výdajů na důchody je i nadále pomalé tempo, jakým se zvyšuje zákonem stanovený věk odchodu do důchodu. Zkušenosti z okolních zemí navíc ukazují, že dlouhodobé náklady spojené s přechodem z jednoho systému na druhý mohou být pro vlády příliš vysoké.

Tématické okruhy pro diskusi

- 1) Kdo spolehlivě zaručí naše důchody – stát nebo trhy? Jaké plyne poučení z poslední finanční krize, která ukázala citlivost systémů krytých fondy na pohyby na finančních trzích? Jak lépe hledat rovnováhu mezi rizikem, výnosem a dostupností?
- 2) Jak může penzijní reforma změnit strukturu finančních aktiv domácností? Můžeme očekávat zvýšení nabídky dlouhodobého kapitálu pro domácí podniky či budou fondy investovat hlavně v zahraničí? Jaký dopad budou mít investice do českých dluhopisů na financování státního dluhu?
- 3) Zkušenosti z Polska, Maďarska a Slovenska ukazují, že penzijní reformy jsou pro tyto země velmi finančně náročné. Je česká reforma, jejíž parametry jsou nastaveny méně ambiciózně, v tomto smyslu udržitelnější?
- 4) V českém prostředí operují penzijní fondy jak ve druhém, tak ve třetím pilíři. Je problém, že dobrovolný charakter druhého pilíře a podobné investiční strategie se třetím pilířem vedou k tomu, že si oba systémy vzájemně konkurují?
- 5) Co dále s druhým pilířem v ČR? Jaké jsou aktuální plány nové vlády? Druhý pilíř zatím přilákal jen malý počet lidí, a to částečně kvůli riziku, že by mohl být v blízké době zrušen. Existuje nějaká minimální hranice, pod kterou se už nevyplatí systém provozovat? Lze do druhého pilíře v současné situaci přilákat nové klienty?